

SLOVENSKO
MLADINSKO
GLEDALIŠČE

Svetlana Makarovič in Jure Novak: *Pasja procesija*

Gledališki koncert za otroke in odrasle

NA KRATKO O PREDSTAVI

Številnim generacijam staršev in otrok v ušesih odzvanjajo in domišljijo spodbujajo pesmi Svetlane Makarovič, katerih osrednje teme so drugačnost, drugost in tujost. In te teme znova postajajo vse pomembnejše.

Zato smo jih obudili in povezali v *Pasji procesiji*, koncertni uprizoritvi izbora Svetlaninih otroških pesmi, ki jih v sodobnih aranžmajih Uroša Buha pojejo izvrstni vokalisti Slovenskega mladinskega gledališča. Pesmi povezuje pripoved, ki otrokom približa žgoče teme današnjega sveta in spodbuja premislek o povezovanju in sprejemanju drugačnosti.

USTVARJALCI

Igrajo in pojejo:

Damjana Černe

Anja Novak

Ivan Peternelj

Blaž Šef

Glasbena izvedba:

Uroš Buh (kitara, glas)

Jošt Drašler (kontrabas, bas kitara)

Vid Drašler (bobni, tolkala, zvočila)

Rok Šinkovec (klaviature, harmonika, glas)

Matjaž Ugovšek (kitara, glas)

Na posameznih izvedbah je bil v ansambel vključen tudi saksofon. Igrala sta ga Nace Kogej (na premieri v Kinu Šiška in na posnetku) in Tadej Drobne (na premieri v Mladinskem).

Režija

Jure Novak

Kostumografija

Slavica Janošević

Glasbeni aranžmaji

Uroš Buh

Koreografija

Ivan Peternelj

Videoanimacija in scenografija

Leon Vidmar

Lektorica

Mateja Dermelj

Oblikovanje zvoka

Jure Vlahovič

Vodja predstave

Gašper Tesner

Oblikovanje svetlobe

David Cvelbar

Koprodukcija

Slovensko mladinsko gledališče in
Center urbane kulture Kino Šiška

KDO JE KDO

Svetlana Makarovič je nedvomno ena najplodovitejših slovenskih ustvarjalk, pisateljica, pesnica, igralka, tudi šansonjerka, pianistka in pripovedovalka ... Prvega januarja 2019 je praznovala 80. rojstni dan.

Po diplomi na AGRFT je nekaj časa delala kot igralka – igrala je v Mestnem gledališču Ljubljanskem in SNG Drami –, potem pa se je posvetila književnemu ustvarjanju, najprej poeziji. Njeno pesništvo preveva moderna senzibilnost, njegova posebnost pa so parafraze motivov in tona slovenskih ljudskih pesmi (na primer *Pelin žena*). Je tudi avtorica satiričnih pesmi in šansonov, ki jih je sama odpela. Delovala je kot esejistka in kolumnistka, zadnja leta pa z nizi koncertov, simbolno povezanih z znamenjem rdeče zvezde, ki jo razume kot simbol boja za svobodo vseh ljudi, poziva k uporabi proti zlu, k svobodi in strpnosti.

Pomemben del njenega opusa, tako poezije kot proze, je posvečen otrokom. Izoblikovala je samosvoj slog, ki ga odlikujejo motivne in besedne domislice, izvrstni opisi literarnih junakov in humor. Številna od del je priredila za oder – vsekakor velja omeniti *Sapramiško*, ki je v dvajsetih letih doživela že več kot tisoč ponovitev, v Slovenskem mladinskem gledališču pa smo v zadnjem časuna oder postavili njeni pravljici *Pekarna Mišmaš* (v sodelovanju z Mini teatrom) in *Škrat Kuzma dobi nagrado*.

Učni načrt za slovenščino (2011) v prvem in drugem triletju predlaga obravnavo naslednjih njenih besedil: *Coprnica Zofka*, *Čuk na palici*, *Jazbec in ovčka*, *Jaz sem jež* (pesem boste slišali tudi *Pasji procesiji*), *Jutro*, *Kam pa kam*, *kosovirja?*, *Kosovirja na leteči žlici*, *Miška spi*, *Papagaj in sir*, *Pekarna Mišmaš*, *Pismo*, *Pod medvedovim dežnikom*, *Praščikov koncert*, *Razvajeni vrabček*, *Sovica Oka*, *Volk in sedem kozličkov*, *Zajček gre na luno*.

Svetlana Makarovič je ostra kritičarka družbenih razmer. Svoje nestrinjanje z njimi pogosto pokaže tudi z dejanji: med drugim je v znak protesta izstopila iz Društva slovenskih pisateljev, iz RKC, leta 2000 pa je odklonila Prešernovo nagrado.

Jure Novak je gledališki režiser, performer, pisec in prevajalec. Najprej je študiral filozofijo in sociologijo kulture na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, nato je vpisal študij gledališke in radijske režije na AGRFT inga leta 2006 končal. Od tedaj je režiral in izvedel vrsto projektov, med njimi tudi Svetlanino *Pekarno Mišmaš* (SLG Celje), predstavo o sprejemanju drugačnosti za osnovnošolce. V Mladinskem je pred *Pasjo procesijo* na oder postavil dva politično angažirana projekta, namenjena odraslemu občinstvu, *Ministrico* in *Sokrat, Slavoj in sofisti*. Med letoma 2007 in 2010 je umetniško vodil Gledališče Glej; njegove predstave redno gostujejo tudi na mednarodnih festivalih.

Svetlanine pesmi (ki jih je sicer v sodelovanju z Ladom Jakšo uglasbila avtorica sama) je za *Pasjo procesijo* na novo aranžiral **Uroš Buh**, ki Jureta Novaka zelo dobro pozna, saj skupaj sestavljata bend Natriletno kolobarjanje s praho. Uroš je vsestranski vokalist in multiinstrumentalist, ki se z različnimi zasedbami (Same babe, Josip Brass, Zaklonišče prepeva ...) že dolga leta pojavlja na glasbenih odrih, pred nedavnim pa je ustanovil tudi svojo zasedbo BUH, v okviru katere se je v celoti prvič predstavil kot avtor vseh besedil, glasbe in aranžmajev ter glavni vokalist.

Za likovno plat predstave, videoanimacije in scenografijo je poskrbel scenarist, režiser, scenograf in animator **Leon Vidmar**. Diplomiral je na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje (ALUO) v Ljubljani. Dodatna znanja si je pridobil s študentsko izmenjavo na Akademiji lepih umetnosti na Poljskem, Šoli uličnega gledališča (ŠUGLA) v Ljubljani in šoli performativnih umetnosti Performers House na Danskem. V preteklih letih je kot animator sodeloval pri ustvarjanju kratkega lutkovnega animiranega filma *Boles Špele Čadež*, ki je bil med nominiranci za ugledno nagrado *Cartoon d'Or*, kot asistent animatorja pa pri realizaciji projekta *Koyaa – Roža* iz cikla s kulturnim junakom Koyoo. Za svoja dela je prejel številne nagrade doma in v tujini.

PRED PREDSTAVO

Glasbeno gledališče

Gledališki koncert je ena izmed oblik glasbenega gledališča. Gre za žanr, ki temelji na že obstoječih pesmih določene glasbene skupine ali glasbenikov. Komadi se poustvarijo in priredijo na nov način in v živo izvedejo na odru v uprizoritvi, tako da nastane nov svet. Nova stvaritev je običajno zlitje glasbe, pripovedi in drugih izraznih sredstev. V našem primeru gre za pesmi iz različnih zbirk Svetlane Makarovič, ki je tako avtorica besedil kot glasbe. Pesmi v *Pasji procesiji*, so izbrane iz *Čuka na palici*, *Krizanteme na klavirju* in *Malega kakaduja*. Poleg Svetlaninih je v naši predstavi še priredba pesmi *Golazen* Jureta Novaka in Uroša Buha, nastala za uprizoritev *Pekarna Mišmaš* Svetlane Makarovič v izvedbi SLG Celje leta 2015.

V vrst glasbenega gledališča lahko vključimo še **opero in opereto**, ki temeljita na klasični glasbi, in **muzikal**, v katerem se dramski elementi, glasba in ples uporabljajo v precej enakem razmerju, vendar ima glasba vodilno vlogo. Žanrsko lahko ločimo še **gledališče z glasbo** ali **glasbeno predstavo**; največkrat gre za predstavo, ki so ji dodani songi.

Imate radi glasbeno gledališče? Kaj ste že videli pri nas ali drugod? Kje v Sloveniji lahko gledamo opere? Kaj pa muzikale ali gledališke koncerte? V čem se razlikujejo od »običajnih koncertov«? S kom greste na koncerte in predstave?

Svetlana Makarovič in pisana Pasja procesija med begunsko krizo

Svetlana Makarovič piše za otroke in odrasle. Poznate starejše, ki imajo radinjene pesmi? Kaj pa vi, ste jih že brali in poslušali? Katera je vaša najljubša Svetlanina pravljica? Kaj pa pesem?

Tokratnemu gledališkemu koncertu je naslov *Pasja procesija*. Procesiji bi lahko rekli tudi spreved, premikajoča se skupina ljudi. V prenesenem pomenu besede pa je pasja procesija *nepomembna javna prireditev*.

V naši predstavi je to skupina živali, ki pred nevarnimi leopardi bežijo v deželo, kjer bo varna. V Sloveniji in svetu smo v zadnjih letih v medijih in v živo spremljali čisto človeške procesije. Predstava *Pasja procesija* je nastala med begunsko krizo, ki je predvsem posledica vojne v Siriji, ta pa se je začela z arabsko pomladjo leta 2011. Leta 2015 se je odprla tako imenovana *balkanska begunska pot*, po kateri so ljudje preko Grčije in drugih držav bežali v srednjo in severno Evropo. Na tej poti so države ustanovljale zbirne centre, kjer so – predvsem prostovoljci – začasno poskrbeli za potujoče. Slovenija je organizirala prevoz beguncev naprej proti Avstriji. Da bi zajezila (nezakonite) prehode meje, je na slovensko-hrvaški meji postavila žičnato ograjo (imenovano tudi tehnična ovira, rezalna žica, bodeča žica). Leta 2016 se je *balkanska begunska pot* uradno zaprla, čeprav begunci z Bližnjega vzhoda še vedno prihajajo.

Kako pomembni sta za vas temi selitev ter begunk in beguncev? Med begunci je bilo tudi veliko otrok. Ste morda spoznali katerega od njih ali pa v medijih zasledili njihove zgodbe? Ste sodelovali v organizirani pomoči beguncem ali slišali kaj o tem?

Pet vprašanj za režiserja Jureta Novaka

Kako se je porodila zamisel o tovrstni predstavi?

Ko mi je Mladinsko ponudilo priložnost nagovoriti otroke in mladino na Bobrih, največjem slovenskem mladinskem festivalu, sem se odločil za aktualno problematiko migracij in tujstva. Svetlanina vedno družbenokritična besedila so se ponudila kar sama.

Kako ste sestavili ekipo?

Ker je šlo v prvi vrsti za glasbeno uprizoritev, sem k sodelovanju seveda najprej povabil svojega rednega sodelavca Uroša Buha, odličnega glasbenika in multiinstrumentalista, ta pa je sestavil zvezdniško glasbeno zasedbo. Ansambel Mladinskega ima kar nekaj odličnih pevcev, tako da odločitev za zasedbo ni bila težka, ko pa je koncept zahteval še animacijo miniatur, sem k sodelovanju povabil večkrat nagrajenega animatorja Leona Vidmarja.

Kaj je bil največji izziv med ustvarjanjem predstave?

Nič drugače kot pri predstavah za odrasle je bilo tudi tu ves čas treba slediti iskrenemu, jasnemu in čistemu izrazu. Mislim, da nam je uspelo.

Kako je predstava sestavljena, kaj se dogaja na odru, gre za klasičen koncert?

Predstavo verjetno najbolje opišemo kot gledališki koncert: v živo odigrani in odpeti songi so umeščeni v preprosto, jasno, zabavno in vizualno močno zgodbo, ki jo igralci s pomočjo videotehnike prav tako uprizarjajo v živo.

Komu je predstava namenjena?

Mislim, da predstava enako dobro komunicira z otroki in mladino, ki bodo Svetlanine pesmi morda šele spoznavali, kot z odraslimi, ki si bodo znane napeve v domiselnih novih aranžmajih mrmrali še naslednje jutro.

PO PREDSTAVI

»Ljubo doma, kdor ga ima.«

Manj znano nadaljevanje tega slovenskega pregovora se glasi: »Kdor ga nima, pa za njim kima.« Pregovor lahko razumemo, če poznamo stari pomen besede kimati: počasi, okorno stopati. Tisti, ki nima doma, ga ves čas išče. Kako pa bi si vi razložili ta pregovor? Kaj nam pomeni dom? Kaj imamo doma najraje? Je naš dom vedno v domovini ali je lahko tudi kje drugje? Se doma res vedno počutimo lepo?

Pasja procesija se začne v Sloveniji, ki jo pesem *Lepo je biti kokoš* opeva kot zeleno in mirno. Prvo pesem poje kokoš, kasneje se ji pridružijo še druge domače živali. Je Slovenija res zelena in mirna? Katere slovenske (in tuje) pregovore in reke še poznaš? Kdo in v kakšnih okoliščinah se v Sloveniji počuti lepo in kdaj se počutimo manj lepo? Kje pa živi mali kakadu?

Strah in (starševska) skrb

Kakadužček se je naučil govoriti in zdaj na ves glas vrešči, ampak to ni všeč vsem. Česa ali koga se je ustrašil mali kakadu? Kakšne živali so leopardi v tej pesmi? Kaj zares jedo in kje živijo danes? Ali imamo v Sloveniji leoparda v živalskem vrtu? Kaj misliš, zakaj je mali kakadu pobegnil mami? Kako se mama počuti, ko kakadužčka ne more najti?

Slon, sraka, lisica, jež, slinar ...

Katere vse živali in kako je kakadu prepričal, da so šle na pot? Kakšna žival je slon in s kakšno glasbo je predstavljen? Kaj je v naši predstavi še značilno zanj? Kaj se zgodi, ko živali pridejo v Slovenijo? Kdo koga zmerja s srako in kaj je značilno zanjo? Kaj pa lisica in jež, kakšne so njune lastnosti? Kdaj je fino biti važič in kdaj ne? In kakšen je slinar? Kdo od naštetih je predstavljen kot najbolj slovenski in kako? (Ne pozabi na zvrst glasbe, s katero so te živali predstavljene.) Kaj so »odgovorni položaji«, o katerih poje pesem o slinarju? Kaj pomeni »biti odgovorna«?

Tovarišica lisica in preobrat

Lisica v slovenščini označuje tudi prebrisanega, zvitega človeka. V čem se v *Pasji procesiji* kaže lisičina prebrisanost in ali ji uspe? Kako je v drugih pravljicah, v katerih nastopajo lisice? Spomni se nekaj primerov. Junak, ki je rešil kokoš, je bil mali kakadu. Kaj pa kužek postružek? Postružek pomeni »zadnji otrok v številni družini, rojen navadno po daljšem presledku«, z drugo besedo postržek. V čem je njegovo dejanje pogumno? Kako pa so na to, kar je naredil, gledale druge živali? Bi tudi vi sami podrli ograjo?

Glasba

V *Pasji procesiji* pojejo in igrajo v živo. Pesmi, ki jih je nekoč pela kar Svetlana Makarovič sama, pa tudi druge izvajalke, npr. Janja Majzelj, so različnih žanrov. Njihovi novi aranžmaji navdih črpajo iz različnih kultur in držav. Mešanje žanrov je neizogibna posledica glasbene globalizacije in večnacionalne glasbene industrije, v predstavi pa je uporabljeno tudi kot opozorilo na različno zemljepisno poreklo živali, ki se srečajo ob žičnati meji. Vam je bilo všeč, da so se različni glasbeni slogi med seboj pomešali?

Se strinjate z ustvarjalci in ustvarjalkami, da take nove kombinacije pomenijo medsebojno oplajanje različnih kultur, ki nas bogati? Katera pesem vam je bila najbolj všeč? Katera glasbila so bila v njej uporabljena? Ste prepoznali značilne slovenske melodije? Predvajajte si kakšno slovensko pesem s harmoniko in na primer kaj francoskega ali argentinskega s harmoniko ter ju primerjajte. Kaj pa različne glasbene zvrsti, ki ste jih prepoznali?

Na primer **reggae**, ki izvira z Jamajke, je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja postal priljubljen tudi drugod po svetu. Prepoznaven je bil kot glas zatiranih in v *Pasji procesiji* ga lahko slišimo v (dopolni) _____. Malo mlajši je *punk rock* ali krajše **punk**, ki se je pri nas razvil konec sedemdesetih let. Temelji na hitrih ritmih, glasnih kitarah in jeznih besedilih. V *Pasji procesiji* se v punkovskem komadu živali jezijo na (dopolni) _____. Ali pa **hiphop** oziroma **rap**, glasbeni slog z ritmičnim govorom, katerega značilnost je tudi »možato« vedenje, ki ga uteleša (dopolni) _____. Katere današnje *rock*, *reggae*, *hip-hop* pesmi so vam še všeč? Raziščite, od kod prihajajo te glasbene zvrsti, in jih povežite s komadi v *Pasji procesiji*.

Še o drugih izraznih sredstvih v predstavi

V predstavi igra veliko vlogo videoanimacija in zanjo so prirejene scenografija in luči oziroma oblikovanje svetlobe. Tudi videoanimacija poteka v živo, igralki in igralca pa upravljajo tako živali kot kamera. Ste prepoznali živali, ki nastopajo v predstavi? Imate morda tudi vi kakšno tako doma? Ste opazovali igralce, kako snemajo in premikajo živali, ali ste pozorneje spremljali projekcijo? Kam vam je bilo pri tem najbolj všeč? Ste sami že kdaj posneli video na tak način, z uporabo igrač ali predmetov, ki jih imate doma? Kako pa so vam bili všeč kostumi in ples igralk in igralcev? In ne nazadnje – v predstavi niste slišali samo pesmi, temveč tudi vezno besedilo, ki ga je spisal Jure Novak –, kaj ste si iz pripovedovanja in pogovorov med živalmi najbolj zapomnili?

USTVARJAJMO PO PREDSTAVI

Izberite si kako uglasbeno pesem Svetlane Makarovič in jo priredite po svoje. Spremenite ji glasbeni žanr in jo skupaj uprizorite v razredu.

Ljudske pravljice lahko po tematiki delimo na domišljjske (v ospredju so nadnaravne sile, čarobni pripomočki in podobno), realistične (poudarek je na lastnostih junakov, npr. pridnost, pogum, zvitost, iznajdljivost) in živalske, v katerih imajo živali človeške lastnosti (veliko takih je napisala tudi Svetlana Makarovič). Izberite si žival, ki v *Pasji procesiji* ni nastopala (v glavni vlogi), in z njeno pomočjo povejte svojo zgodbo.

Izberite si zgodbo, ki jo obravnavate pri pouku, in jo sami posnemite s pomočjo igrač in predmetov, ki jih imate doma ali v šoli. Izdelajte tudi scenografijo, torej prostor, kjer se bo zgodba dogajala.

Svetlana Makarovič kot javna osebnost izraža svoja mnenja in pove, kaj se ji v današnjem svetu ne zdi prav. Je v *Pasji procesiji* omenjeno kakšno področje, na katerem bi tudi vi kaj spremenili?

Bi lahko s pesmijo ali videom opozorili svoje bližnje na to, kar se vam zdi pomembno?

Pedagoško gradivo za predstavo *Pasja procesija*

Januar 2019

Pripravila: Maja Šorli

Uredili: Urška Brodar, Tina Malič

Lektorirala: Mateja Dermelj

Fotografije: Uroš Abram

Organizirani obisk za otroke in mladino

Vitomir Obal

T 01 3004 919, 041 730 434

E vitomir.obal@mladinsko-gl.si

Slovensko mladinsko gledališče

Vilharjeva 11, 1000 Ljubljana

T 01 3004 900

F 01 3004 901

E info@mladinsko-gl.si

S www.mladinsko.com